

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Ректор Ніжинського державного
університету**

імені Миколи Гоголя

О.Г. САМОЙЛЕНКО

24 жовтня 2019 р.

Наказ № 200 від 24 жовтня 2019 р.

**(Зі змінами від 26 березня 2021 р.,
наказ № 75)**

ПОЛОЖЕННЯ

**про порядок та умови обрання здобувачами вищої освіти
вибіркових дисциплін
у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя**

1. Загальні положення

1.1. Положення про порядок та умови обрання здобувачами вищої освіти вибіркових дисциплін (надалі – Положення) у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя (надалі – Університет) містить основні вимоги щодо здійснення здобувачами вищої освіти права вибору навчальних дисциплін відповідно до Закону України «Про вищу освіту». Положення ґрунтується на засадах постанови Кабінету Міністрів України від 11.07.2019 р. № 977 «Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», та методичних рекомендацій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (протокол № 9 від 29 серпня 2019 р.).

1.2. Згідно з пунктом 15 частини 1 статті 62 Закону України «Про вищу освіту» особа, яка навчається в закладі вищої освіти, має право на вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та робочим навчальним планом, в обсязі, що становить не менше як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для відповідного рівня вищої освіти.

1.3. Вивчення вибіркових дисциплін на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти розпочинається, як правило, не раніше третього навчального семестру, на другому (магістерському) та третьому (освітньо-науковому) рівнях – другого семестру.

1.4. Вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін створює умови для досягнення ними таких цілей у процесі формування індивідуальної освітньої траєкторії:

- поглиблення професійних знань у межах обраної спеціальності (спеціалізації, освітньої програми) та здобуття додаткових спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, у тому числі зі здобуттям професійної кваліфікації;
- поглиблення своїх знань та здобуття додаткових загальних і професійних

компетентностей у межах споріднених спеціальностей і галузей знань;

– розвитку власних інтересів та здібностей;

– ознайомлення із сучасним рівнем наукових досліджень інших галузей знань та розширення або поглиблення знань за загальними компетентностями.

1.5. Обрання дисциплін за вибором сприяє розвитку принципу студентоцентризму в освітньому процесі, надає можливість здобувачеві вищої освіти здійснити поглиблену підготовку за освітніми програмами й визначити характер майбутньої діяльності, сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти, його особистим інтересам, дозволяє здійснювати впровадження освітніх програм у межах базової спеціальності з метою формування компетентностей здобувача вищої освіти відповідно до вимог ринку праці.

1.6. Зміст конкретної вибіркової навчальної дисципліни визначає силабус дисципліни.

1.7. Обсяг кожної вибіркової дисципліни становить не менше 3 кредитів ЄКТС.

1.8. У межах своєї автономії Університет може запроваджувати блоки дисциплін, сертифікатні програми або спеціалізації, що можуть реалізовуватися за рахунок вибіркової складової індивідуальних навчальних планів здобувачів вищої освіти. У цьому разі пріоритетне право запису на певні дисципліни надається тим здобувачам, які записалися на весь блок дисциплін, сертифікатну програму або спеціалізацію. Однак, за наявності вільних місць для запису на певну дисципліну (якщо вона запропонована до запису) ЗВО не може відмовити будь-якому іншому здобувачеві в записі на неї.

1.9. До переліку вибірових навчальних дисциплін відповідної освітньої програми не можуть пропонуватися дисципліни аналогічні за змістом з обов'язковими навчальними дисциплінами. Дисципліни, які вивчали здобувачі вищої освіти під час навчання за освітнім рівнем бакалавра цієї спеціальності, не можуть бути запропоновані здобувачам освітнього ступеня магістра. Здобувач вищої освіти не може обирати дисципліни, якщо він не вивчав дисциплін-попередників або дисципліни мають організаційні обмеження.

1.10. Формою підсумкового контролю вибірових дисциплін, як правило, є залік.

1.11. Здобувачі вищої освіти обирають вибірові навчальні дисципліни відповідно до навчального плану на принципах альтернативності, змагальності та академічної відповідальності.

2. Порядок формування вибіркової частини індивідуального навчального плану здобувача першого (бакалаврського) та другого курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти

2.1. Викладання вибірових дисциплін можуть здійснювати всі кафедри Університету за умов наявності відповідного кадрового, наукового, навчально-

методичного та інформаційного забезпечення, що є свідченням спроможності кафедри оперативно задовольнити потреби здобувачів вищої освіти для створення індивідуальної освітньої траєкторії навчання за обраними спеціальностями. Основними критеріями забезпечення кафедри, що спроможна реалізувати високу якість викладання вибіркової дисципліни, є кадрове забезпечення (науковий ступінь, вчене звання, досвід викладання дисципліни, особистий рейтинг викладача); навчально-методичне забезпечення (електронний навчальний курс, підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації); матеріально-технічна база (лабораторне забезпечення, бази практичного навчання); інформаційне забезпечення; відгуки здобувачів вищої освіти про якість викладання дисциплін на кафедрах (результати анкетування «Викладач очима студентів»); результати підсумкового та ректорського контролю знань здобувачів вищої освіти.

2.2. Перелік дисциплін вільного вибору оновлюється щорічно, ураховуючи потреби ринку праці, запити та інтереси стейкхолдерів.

2.3. Кафедри до 01 березня кожного навчального року розробляють перелік вибірових дисциплін та блоків дисциплін.

Вибіркові дисципліни та блоки дисциплін умовно діляться на широкопрофільні (які не передбачають жорстких умов для отримання кваліфікації чи не потребують попереднього вивчення специфічних навчальних дисциплін) і вузькопрофільні (які передбачають навчання за певними освітніми програмами для присудження кваліфікації, засвоєння блоку дисциплін чи попереднє вивчення специфічних навчальних дисциплін).

Для формування реєстру блоків вибірових дисциплін кожна кафедра може подати:

- 1 широкопрофільний блок дисциплін;
- до 2 вузькопрофільних блоків дисциплін для освітньої програми.

Обсяг кредитів вузькопрофільних блоків дисциплін, як правило, кратний 16 (16, 32, 48), а обсяг кожної дисципліни – кратний 4.

2.4. До 01 квітня поточного навчального року завідувачі кафедр надають до деканату/дирекції витяг із протоколу засідання кафедри щодо рекомендації включити вибірові навчальні дисципліни до Університетської бази вибірових дисциплін. Витяг із протоколу засідання кафедри щодо рекомендації включити вибірові навчальні дисципліни до Університетської бази має містити таку інформацію: назва дисципліни; тип дисципліни (блок дисциплін або вибірова навчальна дисципліна за спрямуванням); ППП відповідального викладача, який буде читати дисципліну; на який навчальний рік пропонується дисципліна; для яких здобувачів вищої освіти рекомендована (для всіх чи окремих освітніх програм); мова викладання (навчання) тощо. Завідувач кафедри в електронному вигляді надає в деканат/дирекцію програми блоків дисциплін та силабуси навчальних дисциплін. Після узгодження декан/директор факультету/інституту надає перелік вибірових навчальних дисциплін, блоків дисциплін та силабуси навчальних дисциплін до

навчально-методичного відділу. Після узгодження та узагальнення завідувач навчально-методичного відділу надає перелік вибірових навчальних дисциплін для затвердження Вченою радою Університету. На основі затвердженого Вченою радою Університету переліку вибірових навчальних дисциплін формується реєстр вибірових дисциплін.

2.5. До 01 травня поточного навчального року Центр інформатизації оприлюднює на сайті Університету базу вибірових дисциплін із силабусами. Перелік вибірових навчальних дисциплін із веб-посиланням розміщується на дошках оголошень факультетів/інститутів та кафедр.

2.6. У період від 01 травня до 01 червня поточного навчального року деканати/дирекції та куратори ЄКТС ознайомлюють здобувачів вищої освіти з переліком блоків вибірових дисциплін на наступний навчальний рік. У цей період на факультетах та інститутах рекомендовано проводити презентації вибірових дисциплін на наступний навчальний рік. Під час презентації здобувачам вищої освіти повідомляють мету та кінцеві цілі засвоєння вибірової навчальної дисципліни, зміст програми, надають інформацію щодо викладання дисципліни тощо.

2.7. Куратор ЄКТС організовує ознайомлення здобувачів вищої освіти з порядком, термінами та особливостями запису й формування груп із метою вивчення навчальних дисциплін вільного вибору.

3. Процедура вибору здобувачами першого (бакалаврського) та другого курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти вибірових навчальних дисциплін

3.1. Здобувачеві освіти пропонують реалізувати власний вибір шляхом:

- вибору блоку дисциплін чи сертифікатної програми, які включають фахові дисципліни іншої освітньої програми (спеціальності, спеціалізації), що визначають спеціалізовану підготовку здобувача вищої освіти, й спрямовані на підготовку конкурентоспроможного фахівця;
- вибору блоку дисциплін чи сертифікатної програми, які поглиблюють освітню програму;
- вибору дисциплін із реєстру з урахуванням власних потреб та інтересів щодо майбутньої фахової діяльності.

3.2. До 01 червня здобувач вищої освіти обирає вибірові дисципліни на наступний навчальний рік.

3.3. Запис на вивчення вибірових дисциплін та блок дисциплін здійснюється на підставі заповнення письмової/електронної анкети, у якій здобувач вищої освіти визначає рейтинг вибірових дисциплін та блоків дисциплін за пріоритетами у вивченні.

3.4. Як вибіровий компонент, здобувач має право обирати дисципліну вільного вибору, блок дисциплін, будь-які дисципліни блоків дисциплін чи інших

освітніх програм, якщо відсутні академічні та організаційні обмеження.

3.5. Здобувач вищої освіти, який із поважної причини, підтвердженої документально, був відсутній протягом визначеного терміну та не записався на блок вибіркового дисциплін, має право зробити такий запис протягом першого тижня після того, як з'явився на навчання. Поважними причинами є: хвороба здобувача вищої освіти, його навчання чи стажування в освітніх і наукових установах іноземних держав, призов на військову строкову службу тощо.

3.6. Кількість здобувачів вищої освіти для груп вибіркової дисципліни та блоків дисциплін визначає розпорядженням ректор Університету. На підставі рейтингування вибору здобувачів вищої освіти навчально-методичний відділ формує групи вибіркового дисциплін та їх блоків.

3.7. Якщо на певні вибіркові дисципліни записалося менше нормативу, визначеного розпорядженням ректора, то з метою укомплектування груп навчально-методичний відділ записує таких здобувачів вищої освіти на інші дисципліни, виходячи з зазначеного в анкетах здобувачів вищої освіти порядку пріоритетності дисциплін.

3.8. До 15 червня навчально-методичний відділ створює реєстр чинних на наступний навчальний рік вибіркового дисциплін.

3.9. Обрані дисципліни та чисельність здобувачів вищої освіти, які записалися на певну дисципліну блоку вибіркового дисциплін, до 20 червня передають на кафедри для розрахунку навчального навантаження та в деканати/дирекції для складання робочого навчального пану.

3.10. Після остаточного формування й погодження складу груп із вивчення вибіркового дисциплін, інформацію про вибіркові дисципліни заносять до індивідуального навчального плану кожного здобувача вищої освіти.

4. Особливості формування вибіркової частини індивідуального навчального плану та процедури вибору здобувачами першого курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти вибіркового навчальних дисциплін

4.1. Формування вибіркової частини індивідуального навчального плану здобувачами першого курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти відбувається відразу після їхнього вступу до Університету.

4.2. Деканати/дирекції ознайомлюють здобувачів вищої освіти із переліком вибіркового дисциплін на наступний навчальний рік, порядком, термінами та особливостями запису й формування груп із метою вивчення навчальних дисциплін вільного вибору.

4.3. Здобувач вищої освіти обирає вибіркові дисципліни до початку навчального року.

4.4. Здобувач вищої освіти, який із поважної причини, підтвердженої документально, був відсутній протягом визначеного терміну та не записався на блок вибіркового дисциплін, має право зробити такий запис протягом першого

тижня після того, як він з'явився на навчання. Поважними причинами є: хвороба здобувача вищої освіти, його навчання чи стажування в освітніх і наукових установах іноземних держав, призов на військову строкову службу тощо.

4.5. На основі вибору магістрантів навчально-методичний відділ редагує реєстр чинних вибіркових дисциплін.

5. Особливості формування вибіркової частини індивідуального навчального плану та процедури вибору здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти вибіркових навчальних дисциплін

5.1. Формування вибіркової частини індивідуального навчального плану здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти відбувається в семестрі, що передує вивченню вибіркових дисциплін.

5.2. Кафедри університету розробляють варіанти вибіркових дисциплін із урахуванням обраних здобувачами тем дисертаційних досліджень.

5.3. Завідувач аспірантури та докторантури організовує ознайомлення здобувачів вищої освіти із механізмом обрання вибіркових дисциплін та сприяє зустрічі з потенційними викладачами вибіркових освітніх компонентів.

5.4. Здобувачі вищої освіти обирають вибіркові дисципліни на наступний навчальний семестр згідно з власними науковими уподобаннями та темами дисертаційного дослідження.

6. Прикінцеві положення

6.1. Декан/директор/завідувач аспірантури та докторантури може зараховувати кредити вибіркових дисциплін, які прослухані здобувачем вищої освіти в інших формах формальної та неформальної освіти згідно з Положенням про організацію освітнього процесу.

6.2. У разі збігів у розкладі, які не дають можливості здобувачеві вищої освіти відвідувати вибіркoву дисципліну, він може написати заяву на ім'я декана факультету/директора інституту з проханням змінити вибіркoву дисципліну на іншу із реєстру чинних у навчальному році вибіркових дисциплін.

6.3. Зміни та доповнення до даного Положення вносить та затверджує Вчена рада Університету в тому ж порядку, що й саме Положення.

Схвалено Вченою радою університету

24 жовтня 2019 р., протокол № 4

Зі змінами, схваленими

Вченою радою університету

25 березня 2021 р., протокол № 10